

SvÄp#^ Ãd¶#»#qLw#ÁI...Î#R¶no¶¶#»# ُ Ã°H¼α

lÀk°lμv0»

Ãn¶j o¿{ #Â¶¶HkhTw¶#. ¼¶pA#½sÄ»

مجموعه قوانین و مقررات

دانلود

نمونه سوالات

استفاده

✓ ایران استخدام

قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها

مصوب ۳۱/۳/۱۳۷۴ با اصلاحات بعدی

ماده ۱ - به منظور حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها و تداوم و بهره‌وری آنها از تاریخ تصویب این قانون تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها جز در موارد ضروری ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - تشخیص موارد ضروری تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها در هر استان به عهده کمیسیون مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی، مدیر امور اراضی، رئیس سازمان مسکن و شهرسازی، مدیر کل حفاظت محیط زیست آن استان و یک نفر نماینده استاندار می‌باشد که به ریاست سازمان جهاد کشاورزی تشکیل می‌گردد.

نماینده دستگاه اجرایی ذی‌ربط می‌تواند بدون حق رای در جلسات کمیسیون شرکت نماید.

سازمان جهاد کشاورزی موظف است حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ دریافت تقاضا یا استعلام مطابق نظر کمیسیون نسبت به صدور پاسخ اقدام نماید. دبیرخانه کمیسیون فوق در سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها زیر نظر رئیس سازمان مذکور تشکیل می‌گردد و عهده‌دار وظیفه دریافت تقاضا، تشکیل و تکمیل پرونده، بررسی کارشناسی اولیه، مطرح نمودن درخواست‌ها به نوبت در کمیسیون و نگهداری سوابق و مصوبات می‌باشد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - مرجع تشخیص اراضی زراعی و باغ‌ها، وزارت جهاد کشاورزی است و مراجع قضائی و اداری، نظر سازمان جهاد کشاورزی را در این زمینه استعلام می‌نمایند و مراجع اداری موظف به رعایت نظر سازمان مورد اشاره خواهند بود.

نظر سازمان جهاد کشاورزی استان برای مراجع قضائی به منزله نظر کارشناس رسمی دادگستری تلقی می‌شود.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی و سایر هیئت‌ها و مراجع مربوط مکلفند در موارد تفکیک، افراز و تقسیم اراضی زراعی و باغ‌ها و تغییر کاربری آنها در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها از سازمان‌های جهاد کشاورزی، وزارت جهاد کشاورزی استعلام نموده و نظر وزارت مذکور را اعمال نمایند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - احداث گلخانه‌ها، دامداری‌ها، مرغداری‌ها، پرورش ماهی و سایر تولیدات کشاورزی و کارگاه‌های صنایع تکمیلی و غذایی در روستاها بهینه کردن تولیدات بخش کشاورزی بوده و تغییر کاربری محسوب نمی‌شود. موارد مذکور از شمول این ماده مستثنی بوده و با رعایت ضوابط زیست محیطی با موافقت سازمان‌ها جهاد کشاورزی استان‌ها بلامانع می‌باشد.

تبصره ۵ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - اراضی داخل محدوده قانونی روستاهای دارای طرح هادی مصوب، مشمول ضوابط طرح هادی بوده و از کلیه ضوابط مقرر در این قانون مستثنی می‌باشد.

تبصره ۶ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - به منظور تعیین روش کلی و ایجاد وحدت رویه اجرایی و نظارت و ارزیابی عملکرد کمیسیون های موضوع تبصره (۱) این ماده، دبیرخانه مرکزی در وزارت جهاد کشاورزی (سازمان امور اراضی) تشکیل می گردد.

تبصره ۷ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - تجدید نظر در مورد تصمیمات کمیسیون های موضوع تبصره (۱) این ماده در مواردی که مجوز تغییر کاربری صادر شده با تشخیص و پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به عهده کمیسیونی به ریاست وزیر جهاد کشاورزی یا نماینده تام الاختیار وی و با عضویت معاونان ذی ربط وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.

نماینده دستگاه اجرایی ذی ربط می تواند حسب مورد و بدون حق رای در جلسات مذکور شرکت نماید.

ماده ۲ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - در مواردی که به اراضی زراعی و باغ ها طبق مقررات این قانون مجوز تغییر کاربری داده می شود هشتم درصد (۸۰٪) قیمت روز اراضی و باغ های مذکور با احتساب ارزش زمین پس از تغییر کاربری بابت عوارض از مالکین وصول و به خزانه دار کل کشور واریز می گردد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ ها برای سکونت شخصی صاحبان زمین تا پانصد مترمربع فقط برای یک بار و احداث دامداری ها، مرغداری ها، پرورش آبزیان، تولیدات گلخانه ای و همچنین واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و صنایع دستی مشمول پرداخت عوارض موضوع این ماده نخواهد بود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) اراضی زراعی و باغ های مورد نیاز طرح های تملک دارایی های سرمایه ای مصوب مجلس شورای اسلامی (ملی - استانی) و طرح های خدمات عمومی مورد نیاز مردم از پرداخت عوارض موضوع این ماده مستثنی بوده و تابع قوانین و مقررات مربوط می باشد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - تقویم و ارزیابی اراضی زراعی و باغ های موضوع این قانون توسط کمیسیون سه نفره ای متشکل از نمایندگان سازمان جهاد کشاورزی، استانداری، امور اقتصادی و دارایی استان در هر یک از شهرستان ها انجام می پذیرد.

ماده ۳ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - کلیه مالکان یا متصرفان اراضی زراعی و باغ های موضوع این قانون که به صورت غیر مجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون اقدام به تغییر کاربری نمایند، علاوه بر قلع و قمع بنا، به پرداخت جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغ ها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار جرم به حداکثر جزای نقدی و حبس از یک ماه تا شش ماه محکوم خواهند شد.

تبصره ۱ - سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و نهادهای عمومی و شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون نسبت به آنها مستلزم ذکر نام است نیز مشمول مقررات این قانون می‌باشد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۸۵/۱/۸) - هر یک از کارکنان دولت و شهرداری‌ها و نهادهای که در اجرای این قانون به تشخیص دادگاه صالحه تخطی نموده باشند ضمن ابطال مجوز صادره به جزای نقدی از یک تا سه برابر بهای اراضی زراعی و باغ‌ها به قیمت روز زمین با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار علاوه بر جریمه مذکور به انفصال دائم از خدمات دولتی و شهرداری‌ها محکوم خواهند شد. سردفتران متخلف نیز به شش ماه تا دو سال تعلیق از خدمت و در صورت تکرار به شش ماه حبس و محرومیت از سردفتر محکوم می‌شوند.

ماده ۴ (اصلاحی ۱۳۸۵/۱/۸) - دولت مکلف است همه ساله اعتباری معادل هشتاد درصد (۸۰٪) از درآمدهای موضوع این قانون را در بودجه سالیانه وزارت جهاد کشاورزی منظور نماید تا وزارت مزبور ضوابط قانونی مربوطه به مصرف امور زیربنایی کشاورزی شامل تسطیح اراضی، احداث کانال، آبیاری، زهکشی، سدها و بندهای خاکی، تأمین آب و احیای اراضی موات و بایر و هزینه‌های دادرسی و اجرای این قانون برساند و بیست درصد (۲۰٪) باقیمانده از درآمد موضوع این قانون به منظور مطالعه و آماده سازی زمین‌های غیر قابل کشت و زرع برای توسعه شهرها و روستاها و ایجاد شهرک‌ها در اختیار وزارت مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد.

ماده ۵ - از تاریخ تصویب این قانون نماینده وزارت کشاورزی در کمیسیون ماده ۵ قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران عضویت خواهد داشت.

ماده ۶ - مقدار سیصد هکتار اراضی غیر قابل کشت از یک هزار و یکصد هکتار اراضی مربوط به ورزشگاه بزرگ اصفهان جهت احداث ورزشگاه مذکور اختصاص یافته و با بقیه اراضی مطابق با این قانون عمل خواهد شد.

ماده ۷ (الحاقی ۱۳۸۵/۱/۸) - کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) موظف است در تشخیص ضرورت‌ها موارد زیر را رعایت نماید :

- ۱- اخذ مجوز لازم از دستگاه اجرایی ذی‌ربط متناسب با کاربری جدید توسط متقاضی.
- ۲- ضوابط طرح‌های کالبدی، منطقه‌ای و ناحیه‌ای مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران.
- ۳- مطالبه مصوبه ستاد فرماندهی نیروهای مسلح در رسیدگی به درخواست نیروهای مسلح.
- ۴- ضوابط حفظ محیط زیست و تداوم تولید و سرمایه‌گذاری با توجه به روح کلی قانون مبنی بر حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها.

۵- استانداردها، اصول و ضوابط فنی مربوط مطابق مجوزهای صادره از سوی دستگاه ذی‌ربط.

ماده ۸ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - صدور هرگونه مجوز یا پروانه ساخت و تأمین و واگذاری خدمات و تأسیسات زیر بنایی مانند آب، برق، گاز و تلفن از سوی دستگاه‌های ذی‌ربط در اراضی زراعی و باغ‌ها موضوع ماده (۱) این قانون توسط وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، مسکن و شهرسازی، استانداری‌ها، شهرداری‌ها و سایر مراجع ذی‌ربط صرفاً پس از تایید کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مبنی بر ضرورت تغییر کاربری مجاز خواهد بود. متخلف از این ماده برابر مقررات ماده (۳) این قانون مجازات خواهد شد.

ماده ۹ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - به منظور حمایت از تداوم کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها واقع در داخل محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها که در طرح‌های جامع و تفصیلی دارای کاربری کشاورزی می‌باشند، دولت و شهرداری‌ها موظفند تسهیلات و خدمات شهری را مطابق تعرفه فضای سبز شهرداری‌ها در اختیار مالکان آنها قرار دهند.

ماده ۱۰ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - هرگونه تغییر کاربری در قالب ایجاد بنا، برداشتن یا افزایش شن و ماسه سایر اقداماتی که بنا به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی تغییر کاربری محسوب می‌گردد، چنانچه به طور غیر مجاز و بدون اخذ مجوز از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) این قانون صورت پذیرد، جرم بوده مأموران جهاد کشاورزی محل مکلفند نسبت به توقف عملیات اقدام و مراتب را به اداره متبوع جهت انعکاس به مراجع قضائی اعلام نمایند.

تبصره ۱ - چنانچه مرتکب پس از اعلام جهاد کشاورزی به اقدامات خود ادامه دهد نیروی انتظامی موظف است بنا به درخواست جهاد کشاورزی از ادامه عملیات مرتکب جلوگیری نماید.

تبصره ۲ - مأموران جهاد کشاورزی موظفند با حضور نماینده دادسرا و در نقاطی که دادسرا نباشد با حضور نماینده دادگاه محل ضمن تنظیم صورت مجلس رأساً نسبت به قلع و قمع بنا و مستحقات اقدام و وضعیت زمین را به حالت اولیه اعاده نمایند.

ماده ۱۱ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که در اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها از کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ مجوز تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها را دریافت نموده‌اند موظفند حداکثر ظرف مدت نه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون نسبت به اجرای طرح موضوع مجوز مربوطه اقدام نمایند. در صورت عدم اقدام در مهلت تعیین شده موضوع مشمول مقررات این قانون خواهد شد.

ماده ۱۲ (الحاقی ۱/۸/۱۳۸۵) - ایجاد هرگونه مستحذات پس از حریم قانونی موضوع ماده (۱۷) قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه آهن مصوب ۱۳۷۹ در مورد اراضی زراعی و باغی فقط با رعایت تبصره (۱) ماده (۱) این قانون مجاز می‌باشد.

ماده ۱۳ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - وزارت کشاورزی مسئول اجرای این قانون و آیین نامه های اجرایی آن می‌باشد.

ماده ۱۴ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - وزارت جهاد کشاورزی موظف است آیین نامه های اجرایی این قانون را با همکاری وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و سازمان حفاظت محیط زیست ظرف مدت سه ماه تهیه و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

ماده ۱۵ (اصلاحی ۱/۸/۱۳۸۵) - کلیه قوانین و مقررات مغایر با این قانون از جمله ماده (۷۷) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۲۸/۱۲/۱۳۷۳ لغو می‌گردد.

آیین نامه اجرایی قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها

ماده ۱ - در اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغها مصوب ۱۳۷۴ - که از این پس در این آیین نامه به اختصار قانون نامیده می‌شود - عبارت‌های زیر دارای تعریف‌های مربوط هستند:

الف - محدوده قانونی شهر: محدوده ای است که بر اساس تبصره (۱) ماده (۴) قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری - مصوب ۱۳۶۲ - به تصویب مراجع ذی ربط رسیده باشد.

ب - محدوده قانونی شهرک: محدوده ای است که به تصویب مراجع قانونی ذی ربط رسیده باشد.

ج - محدوده قانونی روستا: در طرح های هادی یا بهسازی روستا، محدوده ای است که به تصویب مراجع قانونی ذی ربط رسیده باشد و در روستاهای فاقد طرح هادی یا بهسازی، محدوده مسکونی موجود روستاست.

ماده ۲ - وزارتخانه های مسکن و شهرسازی و جهاد سازندگی، سازمان حفاظت محیط زیست و استانداری های سراسر کشور، موظفند بنا به درخواست وزارت کشاورزی، نماینده خود را در هر استان جهت تشکیل کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون - که از این پس در این آیین نامه به اختصار کمیسیون نامیده می‌شود - به وزارت یاد شده معرفی کنند. وزیر کشاورزی حکم عضویت نمایندگان یاد شده در کمیسیون را صادر می‌کند.

تبصره - کمیسیون و دبیرخانه آن در سازمان کشاورزی استان مستقر می‌شود و سازمان یاد شده در هر استان مسئول دبیرخانه را تعیین می‌کند.

ماده ۳ - درخواست متقاضی یا جانشین قانونی وی مبنی بر تغییر کاربری اراضی یا باغ های تحت تملک به جز درخواست های موضوع تبصره (۲) ماده (۱) قانون به انضمام تصاویر اسناد و مدارک لازم در دبیرخانه کمیسیون ثبت و به ترتیب تاریخ ثبت، برای رسیدگی در دستور کار کمیسیون قرار می گیرد. کمیسیون درخواست های یاد شده را در صورت لزوم، پس از اخذ نظرات دستگاه های اجرایی مربوط و شهرداری ها، مورد بررسی قرار می دهد و حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ ثبت در دبیرخانه، با رأی اکثریت اعضا در مورد آنها تصمیم گیری می کند و مقررات را بلافاصله به متقاضی اعلام می نماید.

تبصره ۱ - شورای عالی شهرسازی و معماری ایران، مراجع قانونی تصویب طرح های جامع یا هادی و سایر مراجع قانونی مربوط، حسب مورد کاربری جدید زمین یا باغ موضوع ماده (۲) قانون را تعیین می کنند.

تبصره ۲ - کمیسیون در صورت موافقت با تغییر کاربری زمین زراعی یا باغ موضوع درخواست یا قسمتی از آن، مراتب را همراه با نقشه (کروکی) و مشخصات کامل ملک، به منظور تعیین قیمت روز زمین یا باغ برای کاربری جدید، به اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان مربوط اعلام می کند و پس از اخذ گواهی لازم مبنی بر واریز هشتاد درصد (۸۰٪) ارزش روز زمین و باغ موضوع ماده (۲) قانون به حساب خزانه داری کل کشور، مجوز تغییر کاربری را صادر و به متقاضی یا جانشین قانونی وی اعلام می نماید.

تبصره ۳ - وزارت کشاورزی موظف است ضوابط تشخیص اراضی زراعی و باغ ها در خارج از محدوده قانونی شهرها را ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تعیین و جهت اجرا به سازمان های کشاورزی استان ها ابلاغ کند.

تبصره ۴ - وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، ضوابط مربوط به چگونگی تقویم ارزش اراضی مشمول تغییر کاربری موضوع قانون را تهیه و برای تصویب هیئت وزیران پیشنهاد کند.

ماده ۴ - ادارات ثبت اسناد و املاک و دفاتر اسناد رسمی موظفند اراضی زراعی و باغ ها در خارج از محدوده قانونی شهرها توسط وزیر کشاورزی تهیه و ابلاغ می شود.

ماده ۵ - وزارت کشاورزی موظف است ضوابط و تعاریف مربوط به تغییر کاربری زمین زراعی و باغ برای سکونت شخصی مالکان کم بضاعت در مساحت های کوچک، همچنین نیازهای بخش کشاورزی و دامی را که مشمول پرداخت عوارض موضوع ماده (۲) قانون نمی باشند، ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تهیه و برای اجرا به کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۱) قانون ابلاغ کند.

تبصره - ضوابط و تعاریف موضوع این ماده در بخش امور دامی و سایر وظایف وزارت جهاد سازندگی با هماهنگی وزارت یاد شده تهیه می شود.

ماده ۶ - وزارت مسکن و شهرسازی در اجرای تبصره (۲) قانون مکلف است جهات توسعه شهرها و شهرک‌ها (متصل یا منفصل) را حتی المقدور در خارج از اراضی زراعی و باغ‌ها طراحی و از اراضی غیر زراعی و غیر قابل کشاورزی استفاده کند و نظر وزارت کشاورزی را در مورد غیر زراعی و غیر قابل کشاورزی بودن اراضی اخذ کند.

تبصره - وزارت مسکن و شهرسازی موظف است دستورالعمل مربوط به چگونگی به حداقل رساندن تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ‌های داخل محدوده قانونی شهرها را ظرف دو ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و به دستگاه‌های مربوط ابلاغ کند.

ماده ۷ - وزارت کشاورزی و سازمان‌های کشاورزی استان‌ها پس از احراز تخلف موضوع ماده (۳) قانون و تبصره‌های آن، حسب مورد ضمن معرفی متخلفان به مراجع قضایی، توقف عملیات و اقدامات را از مراجع یاد شده درخواست می‌کند. مراجع قضایی ابتدا خارج از نوبت دستور موقت توقف عملیات و اقدامات مغایر قانون را صادر و سپس برابر مقررات مربوط به تخلفات رسیدگی و حکم مقتضی را صادر می‌کند. در صورت محکومیت متخلف به پرداخت جریمه نقدی، مراجع قانونی مربوط موظف است برابر حکم دادگاه پس از وصول جریمه، مجوز بنا و تأسیسات را صادر کند.

ماده ۸ - سازمان برنامه و بودجه مکلف است هر سال اعتبارات عمرانی موضوع قانون را تحت ردیف‌های جداگانه برای وزارت کشاورزی و وزارت مسکن و شهرسازی به ترتیب هشتاد درصد (۸۰٪) و بیست درصد (۲۰٪) در لایحه بودجه سالانه منظور کند. معادل صد درصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی موضوع قانون به درآمد عمومی کشور هر سال به نسبت‌های یاد شده، از محل اعتبارات مربوط در اختیار وزارتخانه‌های کشاورزی و مسکن و شهرسازی قرار می‌گیرد تا جهت اجرای طرح‌های مصوب موضوع ماده (۴) قانون به مصرف برسد.

ماده ۹ - وزارت کشاورزی موظف است ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، سیصد هکتار اراضی غیر قابل کشت موضوع ماده (۶) قانون را جهت احداث ورزشگاه بزرگ اصفهان تعیین و به دستگاه اجرایی مربوط اعلام کند.

ماده ۱۰ - به منظور جلوگیری از تداخل وظایف در اجرای قانون و قانون زمین شهری - مصوب ۱۳۶۶ - در حریم استحفاظی، دستورالعمل لازم به طور مشترک توسط وزرای کشاورزی و مسکن و شهرسازی تهیه و ابلاغ می‌شود.

ماده ۱۱ - زمین‌های مورد نیاز طرح‌های عمرانی مصوب، از شمول این آیین‌نامه مستثناست.

لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها

مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب

ماده ۱- به منظور حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی رویه درختان، قطع هر نوع درخت و یا نابود کردن آن به هر طریق در معابر، میادین، بزرگراه‌ها، پارک‌ها، بوستان‌ها باغات و نیز محل‌هایی که به تشخیص شورای اسلامی شهر، باغ شناخته شوند در محدوده و حریم شهرها بدون اجازه شهرداری و رعایت ضوابط مربوطه ممنوع است.

ضوابط و چگونگی اجرا این ماده در چهارچوب آئین نامه مربوط با رعایت شرایط متنوع مناطق مختلف کشور توسط وزارت کشور با هماهنگی وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی و شهرداری تهران تهیه و به تصویب شورای عالی استان‌ها می‌رسد.

تبصره ۱- اصلاح و واکاری باغات در حریم شهرها به شکل جزئی و یا کلی مشمول این ماده نیست و طبق ضوابط مصوب وزارت جهاد کشاورزی انجام می‌شود.

تبصره ۲- مصوبات شورای عالی استان‌ها جهت تطبیق با قوانین و رعایت اصل یکصد و سی و هشتم (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی خواهد رسید تا در صورتی که بر خلاف قوانین بود، با ذکر دلیل برای تجدید نظر و اصلاح به شورای عالی استان‌ها ارسال گردد.

ماده ۲- شهرداری‌ها در محدوده قانونی و حریم شهرها مکلفند ظرف مدت یک سال شناسنامه ای شامل تعداد و نوع و محیط و سن تقریبی درختان محل‌های مشمول این قانون را تنظیم کنند و این شناسنامه هر پنج سال یکبار قابل تجدید و سند اجرای این قانون می‌باشد.

تبصره - شهرداری‌ها مکلفند درختان معابر، میادین، بزرگراه‌ها و پارک‌ها را پس از تنظیم مشخصات آنان پلاک کوبی کنند.

ماده ۳ - مأمورین شهرداری‌ها بر حسب مورد می‌توانند برای تنظیم یا تطبیق برگ شناسایی درختان با در دست داشتن معرفی نامه و نمایندگی دادستانی وارد محل‌های مشمول این قانون بشوند.

ماده ۴ - از تاریخ اجرای این قانون اعم از اینکه شناسنامه موضوع ماده ۲ تنظیم و ابلاغ شده باشد یا نه، قطع درختان مشمول قانون ممنوع است مگر با تحصیل اجازه از شهرداری طبق مقررات و ضوابط مربوط.

تبصره ۱ - تفکیک اراضی مشجر و باغات فقط بر اساس ضوابط ماده (۱) این قانون وبا رعایت سایر مقررات شهرسازی و درج عنوان باغ در اسناد صادره مجاز است ولی قطع درخت در هر محل و با هر مساحت بدون کسب اجازه وفق مقررات این قانون ممنوع است.

تبصره ۲ - در پروانه های ساختمانی که بر اساس طرح جامع و یا هادی شهرها از طرف شهرداری ها صادر می شود تعداد درختی که در اثر ساختمان باید قطع شود تعیین و قید خواهد شد در صورتیکه پس از دریافت پروانه و قطع درخت ظرف مدت مندرج در پروانه بدون عذر موجه اقدام ساختمان نشود مرتکب مشمول مجازات های مقرر در این قانون خواهد شد.

تبصره ۳ - مالکین باغات و محل هایی که به صورت باغ شناخته می شوند مکلفند به ازاء درخت هایی که اجازه قطع آنها از سوی شهرداری صادر می شود به تعداد معادل دو برابر محیط بن درختان قطع شده در همان محل و یا هر محلی که شهرداری تعیین خواهد کرد درخت ها محیط بن حداقل ۱۰ سانتی متر بر طبق ضوابط و دستورالعمل های موجود در فصل مناسب غرس نمایند.

تبصره ۴ - کاشت و حفاظت و آبیاری درختان معابر، میادین، بزرگراه ها و پارک های عمومی از اعم وظایف شهرداری می باشد.

ماده ۵ - ضوابط مربوط به خزانه و جابجا کردن، جانشین ساختن و قطع درختان با بهره برداری از نهالستان ها قلمستان ها و باغات و موارد دیگر دارد به موجب آیین نامه های اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۶ - هر کس درختان موضوع ماده (۱) قانون گسترش فضای سبز را عالماً و عامداً و بر خلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد، علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به جزای نقدی از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال برای قطع هر درخت و در صورتی که قطع درخت بیش از سی اصله باشد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

تبصره - در صورتیکه قطع درخت از مالکین به نحوی باشد که باغی را از بین ببرد و از زمین آن به صورت تفکیک و خانه سازی استفاده کند همه زمین به نفع شهرداری ضبط می شود و به مصرف خدمات عمومی شهر و محرومین می رسد.

ماده ۷ - گزارش مأمورین شهرداری های مأمور اجرای این قانون که قبلاً با وظایف ضابطین دادگستری آشنا شده اند به منزله گزارش ضابطین دادگستری است.

ماده ۸ - هر کس اعم از مأموران مجری این قانون و سایر اشخاص عالماً جرائم مذکور در این قانون را به خلاف حقیقت به کسی نسبت دهند و یا گزارش خلاف واقع بدهد به مجازات حبس جنحه تا سه سال محکوم می شود مگر اینکه در قوانین جزائی مجازات شدیدتری پیش بینی شده باشد که در اینصورت به مجازات اشد محکوم خواهد شد.

ضوابط اجرایی مربوط به چگونگی اجرای ماده ۱ لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای

سبز در شهرها

مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۱۹

ماده ۱ - در اجرای ماده یکم (۱) قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی ایران و از تاریخ ابلاغ این مصوبه پس از طی مراحل قانونی مربوط، به عنوان ضوابط اجرایی ماده یکم (۱) قانون صدرالذکر مشتمل بر سیزده (۱۳) ماده و چهارده (۱۴) تبصره جایگزین مصوبه قبلی تصویبی توسط وزیر محترم کشور وقت به عنوان جانشین شورای اسلامی شهر تهران مندرج در روزنامه رسمی کشور به شماره ۱۴۴۵۰ به تاریخ ۷۳/۷/۲۱ می شود.

ماده ۲ - تعاریف :

عناوین به کار برده شده در این مصوبه (ضوابط اجرایی) به شرح بندهای ذیل تعریف می شوند :

- الف : «نهال» : گیاه دارای ساقه (تنه) چوبی منفرد که محیط بن آن کمتر از پانزده (۱۵) سانتی متر باشد.
- ب : «درخت» : گیاه خشبی (چوبی) دارای ساقه منفرد اعم از درخت دارای میوه ماکول (مثمر) و سایر درختان (غیرمثمر) که محیط آن ها از پانزده (۱۵) سانتی متر کمتر نباشد. درخت مو از این حکم مستثنی است.
- ج : «بن درخت» : محل تلاقی تنه درخت یا نهال با سطح زمین است. در صورتی که درخت در سطح زمین به چند ساقه منشعب شده باشد بن قطورترین ساقه ملاک عمل خواهد بود و بقیه ساقه ها، شاخه محسوب می شوند.
- د : «باغ» : از نظر این مصوبه (ضوابط اجرایی) به محلی اطلاق می شود که علاوه بر داشتن مساحت بیشتر از پانصد (۵۰۰) متر مربع حداقل یکی از مشخصات ذیل را داشته باشد :

- (۱) : در صورت وجود بنا و مستحداثات در زمین، به طور متوسط در هر شانزده (۱۶) مترمربع محوطه باز خارج از ساختمان یک اصله درخت و در صورت عدم سابقه احداث بنا، به طور متوسط هر بیست و پنج (۲۵) مترمربع یک اصله درخت مثمر یا غیر مثمر و یا ترکیبی از آن ها غرس شده باشد. قطع و امحای درختان موجب عدم احتساب تعداد درختان کسر شده در آمار (لحاظ شده در این بند) نخواهد بود.

(۲): دارا بودن سند مالکیت و یا سند مادر قبل از تفکیک به عنوان باغ، باغچه، زمین مشجر و باغ عمارت.

(۳): دارا بودن سابقه رای دایر باغ، دایر باغچه، دایر مشجر از کمیسیون ماده دوازدهم (۱۲) قانون زمین شهری.

تبصره - تشخیص باغ از غیر باغ با توجه به موقعیت جغرافیایی و مکانی، وضعیت پوشش گیاهی و سوابق و مدارک موجود در پرونده و نیز با عنایت به ضوابط فوق الذکر به عهده کمیسیون های اصلی موضوع ماده هفتم (۷) این مصوبه می باشد.

تبصره - شهرداری هر منطقه مکلف است قبل از صدور پروانه ساختمانی برای املاک پانصد (۵۰۰) متر مربع و بیشتر وضعیت ملک را از کمیسیون های موضوع ماده هفتم (۷) این مصوبه استعلام نماید.

ماده ۳ - کاشت، حفاظت و آبیاری درختان معابر، میادین، بزرگراه ها و بوستان های عمومی واقع در داخل محدوده و حریم قانونی شهر تهران به استثنای بوستان های محیط زیست از اهم وظایف شهرداری تهران است.

تبصره - حفظ، نگهداری و آبیاری درختان در سایر محل های مشمول قانون به عهده مالکین، ساکنین (بهره برداران) و متصرفین است.

تبصره - در مورد موقوفات، متولیان و منصوبان یا قائم مقام قانونی آنان یا مستاجرین، بهره برداران و متصرفین، مسئول نگهداری و آبیاری درختان هستند.

تبصره - در صورت اهمال در نگهداری درختان مشمول قانون، شهرداری موظف است با اخذ مجوز قانونی نسبت به آبیاری و نگهداری آنها اقدام و هزینه های متعلقه را با پانزده درصد (۱۵٪) کارمزد از مالک دریافت نماید لکن در صورت اعلام مالک مبنی بر عدم توانایی در نگهداری درختان شهرداری مجاز است در خصوص حفظ و نگهداری فضای سبز و درختان به مالک مساعدت نموده و تنها هزینه های مترتبه را از وی دریافت نماید.

ماده ۴ - شهرداری در محدوده قانونی شهر و حریم قانونی آن، بنا به تقاضای مالک یا وکیل یا قائم مقام قانونی وی راجع به قطع درختان مشمول قانون پس از تصویب کمیسیون موضوع ماده هفتم (۷) این مصوبه و در موارد ذیل مکلف به صدور مجوز قطع درخت با رعایت سایر مقررات مربوط می باشد.

الف: درخت غیر مثمری که به سن بهره وری رسیده باشد و به قصد انتفاع از چوب آن درخواست قطع داده شده باشد که در این صورت باید به جای آن مجدداً درخت غرس شود. چنانچه شهرداری مایل به حفظ درخت بوده و بهای چوب آن را به مالک بپردازد درخت نباید قطع شود.

ب: درخت به علت آفت زدگی، بیماری، انگل و یا علل غیر عمد دیگر خشک شده و یا احتمال سرایت آفت و بیماری از آن به دیگر درختان و گیاهان وجود داشته باشد و یا احتمال سقوط آن برود.

ج : درخت در محل احداث ساختمان و یا مسیر راه، کانال، مجاری آب، خطوط برق، لوله کشی نفت، گاز و تلفن قرار گرفته باشد و یا به هر نوع مانع از اجرای طرح‌های عمرانی و عمومی باشد و انتقال آن میسر نباشد.

د : درخت واقع در معابر و یا میدانی مانع عبور و مرور طبیعی باشد و یا وجود آن برای مالکین و ساکنین مزاحمت ایجاد کرده باشد.

تبصره- در مورد بندهای (ج) و (د) اولویت با انتقال درختان در فصل مناسب با نظارت شهرداری و با رعایت اصول علمی و فنی می باشد و در صورت اجتناب ناپذیر بودن قطع درخت می باید با رعایت اصول ایمنی و مفاد تبصره ی سوم (۳) ذیل ماده چهارم (۴) قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی ایران انجام شود.

تبصره- عوارض قطع درختان طبق تعرفه مصوب شورای اسلامی شهر تهران توسط شهرداری اخذ می شود.

تبصره- فعالیت و بهره برداری از خزانه، قلمستان یا عدم فعالیت آن ها با کسب مجوز از شهرداری و بر اساس دستورالعمل سازمان پارک ها و فضای سبز شهرداری بلامانع است.

ماده ۵- متقاضیان قطع، جابجایی یا سر برداری درختان باید به شهرداری مراجعه و درخواست خود را طبق برگه مربوطه که توسط شهرداری تهیه و در اختیار آنان قرار می گیرد تنظیم و تکمیل و به همان مرجع تسلیم نمایند.

ماده ۶- شهرداری مکلف است حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ تسلیم تقاضا و پس از کسب مجوز از کمیسیون های موضوع ماده هفتم (۷) این مصوبه تکلیف متقاضی را با ذکر دلیل کافی، روشن نماید و در غیر این صورت عمل شهرداری تخلف تلقی و با آن برابر مقررات رفتار خواهد شد.

تبصره - متقاضی باید تا حصول نتیجه، درخواست خود را پی گیری نماید و تحت هیچ شرایط پیش از اخذ مجوزهای لازم، حق قطع درخت یا سر برداری یا جابجایی آن را نخواهد داشت.

تبصره- شهرداری موظف است در صورت درخواست متقاضی برای جابجایی یا سر برداری درخت با رعایت ضوابط و اصول علمی و ایمنی، امکانات و تسهیلاتی را که مقدور و میسر باشد، در قبال دریافت اجور و هزینه های مترتبه در اختیار متقاضی قرار دهد.

ماده ۷- شهرداری تهران موظف است به منظور نظارت بر حسن اجرای قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها و هم چنین این مصوبه و تشخیص باغات با توجه به موقعیت مکانی و وضعیت پوشش گیاهی محل و سوابق موجود در پرونده و نیز برای قطع، انتقال و سر برداری درختان، کمیسیونی متشکل از اعضای به شرح ذیل تشکیل دهد :

الف) نماینده شورای اسلامی شهر تهران به انتخاب رئیس شورا.

ب) مدیر عامل سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران.

ج) نماینده فنی شهرداری به انتخاب شهردار تهران.

تبصره - شهرداری تهران موظف است برای تشخیص باغ در مورد املاک و اراضی کمتر از دو هزار (۲۰۰۰) متر

مربع کمیسیون مرکب از اعضای ذیل تشکیل دهد :

الف) شهردار منطقه ذی‌ربط (بدون حق تفویض به غیر)

ب) نماینده تام‌الاختیار سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران

ج) معاون شهرسازی و معماری شهرداری منطقه ذی‌ربط.

این کمیسیون موظف است در خصوص تشخیص باغات وفق ضوابط این مصوبه اتخاذ تصمیم نموده و مراتب را به ذینفع ابلاغ نماید و رونوشت رای (تصمیم اتخاذ شده) را با ذکر ادله به همراه خلاصه اطلاعات و مدارک و مستندات به کمیسیون موضوع ماده هفتم (۷) این مصوبه ارسال نماید و در صورت اعتراض مالک یا ذینفع یا نماینده قانونی وی ظرف مدت پانزده (۱۵) روز از تاریخ ابلاغ رای به همراه پرونده مربوط و مدارک و مستندات جهت بررسی و اتخاذ تصمیم نهایی (تجدید نظر) به کمیسیون موضوع این ماده ارجاع نماید.

ماده ۸- تصمیمات متخذه و آرای صادره توسط کمیسیون موضوع ماده هفتم (۷) این مصوبه از تاریخ ابلاغ به شهرداری ظرف مدت دو ماه در صورت اعتراض مالک یا ذینفع و یا قائم مقام قانونی وی قابل طرح و تجدید نظر در کمیسیون ذی‌ربط در شورای اسلامی شهر تهران که توسط شورای اسلامی شهر تهران تعیین می‌شود، خواهد بود.

ماده ۹- در اجرای مفاد قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی، شهرداری تهران موظف است شناسنامه باغات مشمول این قانون را به همراه مشخصات ذیل تهیه نماید :

الف) شماره پلاک ثبتی یا شماره نوسازی پلاک مشمول

ب) مساحت ملک

ج) نشانی دقیق محل شامل : شهر، منطقه، ناحیه، خیابان، کوچه، شماره، نام مالک یا ذینفع.

د) تعداد و مشخصات هر یک از درختان مشمول قانون به تفکیک نوع مثمر و غیر مثمر.

ه) نام، مشخصات، سمت و امضای مأمور تنظیم کننده اطلاعات شناسنامه.

تبصره : شهرداری تهران موظف است پس از شناسایی باغ‌های واقع در محدوده و حریم قانونی شهر تهران آنها را

روی نقشه (GIS) مشخص و اعلام نماید، این باغ‌ها به هیچ وجه، حتی در صورت قطع تمام درختان از عنوان باغ خارج نخواهند شد.

ماده ۱۰- شهرداری تهران موظف است در صورت درخواست مالک یا ذینفع یا قائم مقام قانونی وی نسخه ای از شناسنامه تنظیمی محل مربوط را به متقاضی تحویل نماید.

ماده ۱۱- شهرداری تهران مکلف است از مشخصات درختان واقع در معابر، میادین، بزرگراه ها و بوستان های عمومی فهرستی شامل نوع درخت، محیط بن، محل کاشت و تاریخ گزارش، تهیه و تنظیم نموده و مراتب را با پلاک کوبی روی درختان و نیز روی نقشه (GIS) فضای سبز منعکس نماید.

ماده ۱۲- در صورتی که شخص یا اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی موجبات اتلاف و امحای درختان موضوع قانون فضای سبز در شهرها (مصوب ۵۹/۳/۳ شورای انقلاب اسلامی) را فراهم آورند شهرداری تهران موظف است نسبت به تعقیب جزایی و اخذ خسارات وارده از طریق مراجع قضایی اقدام نماید.

ماده ۱۳- به منظور حفظ، نگهداری و احیای باغات و زمین های مشجر، سطح اشغال بنا در این گونه املاک و اراضی معادل سی درصد (۳۰٪) مساحت و تراکم ساختمانی مجاز آن بیست درصد (۲۰٪) بیشتر از تراکم مسکونی منطقه ای برای املاک و اراضی غیر باغ (املاک و اراضی مشابه مجاور) خواهد بود.

تبصره- مالکین این گونه املاک و اراضی می توانند در صورت احراز سایر شرایط با رعایت ضوابط و مقررات بلند مرتبه سازی و احداث مجتمع های مسکونی، از مزایای مربوط برخوردار شوند.

تبصره- شهرداری تهران موظف است دستورالعمل اجرایی این مصوبه را با امعان نظر به سیاست های تشویقی جهت احیاء و ایجاد باغ، ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه تهیه و جهت تصویب به کمیسیون ذی ربط در شورای اسلامی شهر تهران ارائه نماید.

تصویب نامه راجع به انتقال دامداری ها و مرغداری ها به خارج از محدوده شهر

مصوب ۱۳۷۶/۵/۸

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۶/۵/۸ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۲۲۸۵۸/ص/۱۰/و مورخ ۱۳۷۴/۱۰/ وزارتخانه های کشور و جهاد سازندگی و به استناد بند (۴) ماده (۷۷) قانون برنامه پنج ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳ تصویب نمود:

دامداری‌ها و مرغداری‌های داخل محدوده شهرهای با بیش از پنجاه هزار (۵۰۰۰۰) نفر جمعیت، بر اساس طرح‌های تفصیلی و اجرایی که طبق ضوابط زیر تهیه می‌گردند، به خارج از محدوده شهر انتقال می‌یابند.

۱ - طرح‌های تفصیلی و اجرایی و تجمیع انتقال دامداری‌ها و مرغداری‌های داخل محدوده شهرهای با بیش از ۵۰۰۰۰ نفر جمعیت توسط کمیسیونی به مسئولیت استاندار و با عضویت رئیس سازمان جهاد سازندگی استان، مدیرکل مسکن و شهرسازی استان، رئیس سازمان کشاورزی استان، مدیرکل صنایع استان، مدیرکل منابع طبیعی استان، مدیرکل حفاظت محیط زیست استان، رئیس سازمان برنامه و بودجه استان و فرماندار و شهردار شهرهای مشمول حسب مورد تهیه و به مورد اجرا گذاشته می‌شود.

تبصره - کمیسیون فوق مکلف است در خصوص تعیین کاربری و تسریع در انتقال واحدهای دامداری، هماهنگی لازم را با کمیسیون‌های ذی‌ربط شورای عالی شهرسازی و معماری به عمل آورد.

۲ - وزارت جهاد سازندگی مکلف است ضمن هماهنگی با دستگاه‌های ذی‌ربط استانی نسبت به ایجاد مجتمع‌های دامپروری برای تجمیع و انتقال دامداری‌ها و مرغداری‌ها اقدام نماید.

تبصره - انتقال دامداری‌ها به مجتمع‌های مذکور، بر اساس برنامه زمان بندی شده صورت خواهد گرفت.

۳ - با افرادی که به صورت غیرمجاز در شهرها نسبت به نگهداری دام اقدام می‌نمایند، مطابق مقررات برخورد می‌شود.

قانون مدیریت پسماندها

ماده ۱- جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیان بار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه و سازمان‌ها و مؤسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد و کلیه شرکت‌ها و مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی، موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲- عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشد:

الف - سازمان : سازمان حفاظت محیط زیست

ب - پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده، زائد تلقی می‌شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می‌شوند:

۱- پسماندهای عادی : به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسان‌ها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می‌شود، از قبیل زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی.

۲- پسماندهای پزشکی (بیمارستانی): به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستان ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۳- پسماندهای ویژه: به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به دلیل بالا بودن حداقل، یکی از خواص خطرناک، از قبیل سمیت، بیماری زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جز پسماندهای ویژه محسوب می شوند.

۴- پسماندهای کشاورزی: به پسماندهای ناشی از فعالیت های تولیدی در بخش کشاورزی گفته می شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف.

۵- پسماندهای صنعتی: به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می شود از قبیل براده ها، سرریزها و لجن های صنعتی.

ج - مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع رسانی در این زمینه می باشد.

۱- دفع: کلیه روش های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها، از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله سوزی

۲- پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

د- منظور از آلودگی، همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸ - است.

تبصره ۱- پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جز پسماندهای ویژه محسوب می شوند.

تبصره ۲- فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاه های ذی ربط تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست، خواهد رسید.

تبصره ۳- پسماندهای ویژه پرتوزا، تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می باشند.

تبصره ۴- لجن های حاصل از تصفیه فاضلاب های شهری و تخلیه چاه های جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم رطوبت باشند، در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت.

ماده ۳- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه‌ها حسب مورد، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده‌های مجاز آنها را تهیه نماید.

ماده ۴- دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها، تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین نامه‌های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند. آیین نامه اجرایی مذکور می‌بایستی در برگیرنده موارد زیر نیز باشد:

- ۱- مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف، پسماند کمتری ایجاد نماید.
- ۲- تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل تر است، فراهم شود و تولید و واردات محصولات که دفع یا بازیافت پسماند آنها مشکل تر است، محدود شود.
- ۳- تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد.
- ۴- مسئولیت تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های بازیافت بر عهده تولید کنندگان محصولات قرار گیرد.

ماده ۵- مدیریت‌های اجرایی پسماندها، موظفند بر اساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.

ماده ۶- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی، موظفند جهت اطلاع رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها، اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.

تبصره - وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی، موظفند نسبت به اطلاع رسانی و آموزش روستائیان و تولید کنندگان، اقدام لازم را به عمل آورند.

ماده ۷- مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشدارها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی ویژه به عهده تولید کننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشدارها خواهد بود.

تبصره - مدیریت های اجرایی می توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده ۸- مدیریت اجرایی می تواند هزینه های مدیریت پسماندها را از تولید کننده پسماند با تعرفه ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه های مدیریت پسماند نماید.

ماده ۹- وزارت کشور با هماهنگی سازمان، موظف است برنامه ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان بندی آن را تدوین نماید. مدیریت های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین نامه اجرایی این قانون، پیش بینی می شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده ۱۰- وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون، ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تهیه دستورالعمل تشکیلات و ساماندهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداری ها، دهیاری ها و بخشداری ها اقدام نماید.

ماده ۱۱- سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنایع و معادن، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روش های مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب برساند، وزارتخانه های مذکور مسئول نظارت بر اجرای ضوابط و روش های مصوب هستند.

ماده ۱۲- محل های دفن پسماندها بر اساس ضوابط زیست محیطی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- شورای عالی شهرسازی و معماری موظف است در طرح های ناحیه ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

تبصره ۲- وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره برداری از محل های دفع پسماندها رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳- مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.

ماده ۱۴- نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین نامه اجرایی مصوب هیئت وزیران خواهد بود.

ماده ۱۵- تولید کنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی های پسماندهای ویژه نیز می باشند، موظفند با بهینه سازی فرآیند و بازیابی، پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی شده است، در حد مجاز، نگهدارند.

ماده ۱۶- نگهداری، مخلوط کردن، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور تخلیه پسماندها در محیط بر طبق مقررات این قانون و آیین نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دو میلیون (۲۰۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار دو برابر مجازات قبلی در این ماه محکوم می شوند.

متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲۰۰۰۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰۰۰۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می شوند.

ماده ۱۷- مخالفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازات های مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸- در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست می شود متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاک سازی محیط نمایند. در صورت استنکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده، ملزم به رفع آلودگی و پاک سازی خواهد نمود.

ماده ۱۹- در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتكبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده، بنا به درخواست دستگاه مسئول محكوم خواهد نمود.

ماده ۲۰- خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازات های مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محكوم خواهند شد.

تبصره - در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی، شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محكوم می شوند.

ماده ۲۱- درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی می شود، در اختیار دستگاه هایی که در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ سازی، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

ماده ۲۲- آیین نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

ماده ۲۳- نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می باشد. قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تایید شورای نگهبان رسیده است.

آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

ماده ۱- علاوه بر عبارات و اصطلاحات مندرج در ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳ - عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود:

۱- قانون: قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳

۲- جداسازی: جدا کردن زباله ها از یکدیگر

۳- بازیافت: فرایند تبدیل پسماند به مواد یا انرژی قابل استفاده مجدد

۴- کار گروه ملی: کار گروه ملی مدیریت پسماندها

۵- صندوق: صندوق ملی محیط زیست (موضوع بند «ب» ماده (۶۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳)

۶- مؤسسه استاندارد: مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.

۷- جزء ویژه: آن دسته از پسماندهای ویژه ایجاد شده توسط اشخاصی که عمدتاً تولید کننده پسماند عادی هستند.

۸- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

ماده ۲- برای دستیابی به هماهنگی بین دستگاه های مذکور در قانون، کار گروه ملی با ترکیب زیر تشکیل می شود:

۱- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست (رئیس کارگروه)

۲- معاون وزارت کشور (رئیس سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور)

۳- معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۴- معاون وزارت صنعت، معدن و تجارت

۵- معاون وزارت نفت

۶- معاون وزارت نیرو

۷- معاون وزارت جهاد کشاورزی

۸- معاون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

۹- معاون سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

۱۰- معاون سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

۱۱- معاون شهرداری تهران

۱۲- معاونان سایر دستگاه ها حسب مورد

تبصره- کارگروه استانی جهت هماهنگی در سطح استان با ترکیب مدیران دستگاه های مذکور در استان به مسئولیت معاون امور عمرانی استانداری و دبیری مدیر کل دفتر شهری و روستایی استانداری تشکیل می گردد. کارگروه مذکور می تواند در صورت لزوم کارگروه های شهرستانی را با ترکیب مشابه به مسئولیت معاون فرماندار در سطح شهرستان ها تشکیل دهد.

ماده ۳- وظایف کارگروه ملی با رعایت قانون به شرح زیر می باشد:

۱- تدوین، تنظیم و بازنگری جداول فهرست پسماندهای موضوع تبصره (۲) ماده (۲) قانون برای تصویب در

شورای عالی حفاظت محیط زیست. دستگاه ها باید فهرست پسماندهای ویژه مورد نظر خود را به کارگروه ملی

اعلام نمایند و دستگاه های پیشنهاددهنده در هنگام بررسی موارد پیشنهادی خود با حق رأی در کارگروه حضور می یابند.

۲- ایجاد هماهنگی بین دستگاه ها برای پیشنهاد استانداردهای مقرر در قانون به مؤسسه استاندارد.

۳- ایجاد هماهنگی بین دستگاه های مجری قانون در اجرای امور فرهنگی، آموزشی و اطلاع رسانی.

۴- پیشنهاد اصلاح فهرست موضوع ماده (۱۲) آیین نامه ناظر بر اخذ هزینه های بازیافت از تولیدکنندگان و واردکنندگان.

۵- پیشنهاد برای گسترش استفاده از مواد اولیه بازیافتی.

۶- پیشنهاد ضوابط و دستورالعمل های مربوط به:

الف - دفع، پردازش و بازیافت پسماندها

ب - حدود تشخیص پسماندهای ویژه

پ - شیوه های تولید و مصرف به نحوی که پسماند کمتری ایجاد شود.

ت - چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه گذاری در امور مدیریت پسماندها.

۷- ارایه سایر پیشنهادهای مرتبط با مدیریت پسماندها.

ماده ۴- مدیریت های اجرایی پسماندهای عادی باید طرح جامع و تفصیلی مدیریت پسماند را به گونه ای تهیه کنند که در مراکز استان ها و همچنین شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سایر شهرها و روستاها تا پایان سال ۱۳۹۲، همه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع آوری نمایند.

تبصره ۱- طرح جامع یاد شده در کارگروه تبصره ماده (۴) این آیین نامه و طرح تفصیلی آن در شورای اسلامی مربوط تصویب می شود.

تبصره ۲- جزء ویژه پسماندهای عادی و کشاورزی، پسماند عادی محسوب نشده اما مدیریت اجرایی آن به عهده مدیریت اجرایی پسماند عادی می باشد که در برنامه راهبردی مدیریت پسماند عادی، اجزای آن پیش بینی خواهد شد.

تبصره ۳- اعتبارات مورد نیاز برای آموزش و اطلاع رسانی پسماندها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور) تأمین خواهد شد.

ماده ۵- وزارت کشور باید با هماهنگی سازمان شیوه نامه های اجرایی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی و پسماند ویژه تبدیل شده به پسماند عادی از قبیل تولید، ذخیره سازی، جمع آوری، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع را با رعایت ماده (۱۱) قانون، شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه تهیه و به مورد اجرا گذارد.

تبصره: شیوه نامه های موضوع این ماده پس از تهیه و انتشار در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به منزله اعلام بوده و لازم الاجرا می باشد.

ماده ۶- وزارت کشور موظف است:

۱- ضوابط، مقررات و دستورالعمل های قانونی را به مدیریت های اجرایی پسماند عادی و شوراهای اسلامی ابلاغ نماید.

۲- بانک اطلاعاتی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی را تهیه و برای تکمیل بانک اطلاعاتی جامع پسماندها به سازمان ارائه نمایند.

۳- محل دفع پسماندهای عادی را بر اساس ضوابط زیست محیطی و با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین نماید.

۴- شیوه نامه انعقاد قرارداد و ارجاع عملیات مدیریت پسماند به اشخاص حقیقی و حقوقی ذی صلاح را تهیه نماید.

۵- شیوه نامه های اجرایی سازماندهی اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب قانون و آیین نامه در عملیات مدیریت پسماند عادی فعالیت داشته اند را تهیه نماید.

۶- با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه شیوه نامه موضوع ماده (۵) قانون همکاری نماید.

ماده ۷- محل های دفع تعیین شده پسماندها در صورت لزوم، با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک در اختیار مدیریت های اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوط بهره برداری گردد.

ماده ۸- تولیدکنندگان پسماند عادی و اشخاص حقیقی و حقوقی مسئول مراکز و مجتمع هایی که پسماند عادی تولید می کنند از قبیل ساکنین منازل، مدیران و متصدیان مجتمع ها و شهرک ها، اردوگاه ها، سربازخانه ها، واحدها و مجتمع های تجاری، خدماتی، آموزشی، تفریحی و تفرجگاهی در قبال مدیریت اجرایی پسماند عادی پاسخگو بوده و ملزم به رعایت مقررات و شیوه نامه های آیین نامه می باشند.

ماده ۹- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به عملیات ساختمانی و عمرانی از هر قبیل در سطح شهر، روستا و بخش می نمایند باید مقررات و شیوه نامه های مربوط در خصوص جداسازی، ذخیره و انتقال نخاله های ساختمانی را رعایت نمایند.

ماده ۱۰- بخشداری ها باید بر اساس شیوه نامه های ارسالی از طرف وزارت کشور نسبت به جمع آوری، حمل و دفع پسماندهای عادی بین راهی از قبیل پسماندهای رستوران ها، پمپ بنزین ها و سایر تأسیسات اطراف راه ها و حریم راه ها اقدام نمایند.

تبصره- راهداری ها باید در مدیریت پسماندهای حریم جاده ها و اماکن بین راهی با بخشداری ها همکاری نمایند.

ماده ۱۱- کلیه مراکز تولیدکننده پسماندهای ویژه همچنین تولیدکنندگان جزء ویژه پسماند عادی (خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام نمایند.

ماده ۱۲- تولیدکنندگان و واردکنندگان اقلام مشروح زیر باید پسماند حاصل از کالاهای خود را بازیافت نمایند. در صورتی که نتوانند به این امر اقدام نمایند باید برابر نیم در هزار ارزش کالا را همزمان با فروش و یا ورود به صندوق پرداخت نمایند. صندوق باید به نسبت بازیافت پسماند حاصل از هر یک از اقلام مزبور، مبالغ دریافتی را در اختیار واحدهای بازیافت کننده آن قلم از پسماند قرار دهد. متخلفین به مجازات های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

۱- مواد پلیمری از قبیل پلاستیک ها، PET و لاستیک

۲- کالاهای شیشه ای کریستال

۳- اشیای ساخته شده از فلزات ساده و آلیاژی

۴- اشیای ساخته شده از چوب و نئوپان

۵- کالاهای ساخته شده از کاغذ و مقوا

۶- انواع روغن های روانکار

۷- کالاهایی که حداقل از دو جزء شیشه، فلز، پلیمر، سلولز تشکیل شوند.

۸- لوازم برقی و الکترونیکی

۹- انواع مصالح ساختمانی از نوع کانی های غیر فلزی

تبصره ۱- واحدهای تولیدی که از مواد اولیه بازیافتی استفاده می کنند، به ازای استفاده از این گونه مواد از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۲- واحدهای تولیدی که محصولات خود را صادر می کنند و یا واردکنندگانی که کالای خود را مرجوع می کنند به ازای میزان کالای صادر شده و یا مرجوعی، از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۳- تجدید نظر در اقلام و مبلغ مذکور حسب مورد پس از طرح در کارگروه ملی با پیشنهاد سازمان و تصویب هیئت وزیران خواهد بود.

ماده ۱۳- تولیدکنندگان، واردکنندگان و کسانی که مسئولیت بسته بندی مواد و محصولات که منجر به ایجاد پسماندهای ویژه می گردند (از جمله سموم و کودهای شیمیایی) باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل و نقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف و نیز اشیاء و موارد آلوده شده به آنها را پس از تأیید مراجع ذی ربط بر روی بسته بندی درج نمایند.

ماده ۱۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی باید از طریق گمرکات، از ورود کالاهایی که بر اساس فهرست اعلام شده از سوی سازمان، دارای پسماند ویژه غیر مجاز می باشد جلوگیری نماید.

ماده ۱۵- سازمان باید نسبت به تدوین فهرست کالاهایی که پس از مصرف، پسماند بیشتر و یا پسماند با بازیافت مشکل تر و یا پسماند خطرناک ایجاد می کنند اقدام و شیوه نامه نحوه مدیریت آنها را تهیه و حسب مورد به دستگاه ذی ربط اعلام نمایند.

ماده ۱۶- مؤسسه استاندارد باید ظرف یک سال پس از ابلاغ این آیین نامه استانداردهای زیر را تدوین نماید:

- ۱- استاندارد کاغذ و پلاستیک بازیافتی و موارد مجاز استفاده آنها از جنبه های فنی و بهداشتی.
- ۲- استانداردهای کود آلی به خصوص کود کمپوست حاصل از پردازش پسماندهای عادی و کشاورزی.
- ۳- استاندارد تأسیسات و تجهیزات مرتبط با مدیریت پسماندها از جمله دستگاه های زباله سوز و نوع پسماندهای مورد پذیرش از جنبه فنی و بهداشتی.
- ۴- استاندارد علایم نشان دهنده نوع و جنس پلاستیک ها و نیز پلاستیک های قابل تجزیه در طبیعت.
- ۵- استاندارد سایر مواردی که حسب مورد از سوی کارگروه ملی پیشنهاد می شود.

ماده ۱۷- واحدهای بازیافت که با ضوابط زیست محیطی سازمان تطابق داشته باشند از حداکثر تسهیلاتی که برای احداث و ادامه فعالیت واحدهای صنعتی در نظر گرفته می شود برخوردار خواهند بود.

تبصره ۱- در صورت پرداخت هرگونه یارانه یا تعلق نرخ ترجیحی برای حمایت از انواع کود شیمیایی، کودهای کمپوست نیز به همان میزان بهره مند خواهد شد.

تبصره ۲- وزارت نیرو باید برق حاصل از بازیافت را بر اساس تصویب نامه شماره ۱۶۸۲۵/ت ۳۳۱۸۸ مورخ ۱۳۸۴/۴/۸ خریداری نماید.

ماده ۱۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی باید با همکاری دستگاه های اجرایی ذی ربط در هر مورد نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذیصلاح حقیقی و حقوقی اقدام نماید.

ماده ۱۹- تولیدکنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره (۱) ملزم به کاهش مقدار و یا شدت آلودگی پسماندها مطابق جدول مذکور بوده و باید پسماند تولیدی و ظرفیت فعالیت خود را در فرم‌های اظهارنامه ثبت و به سازمان گزارش نمایند. جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کارگروه ملی) و تصویب هیئت وزیران قابل تغییر می‌باشد.

متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد. سازمان باید ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، نسبت به تهیه فرم‌های اظهارنامه مربوط اقدام نماید.

جدول شماره (۱) : موضوع ماده (۱۹)

تولیدکنندگان پسماند	نوع پسماندها	میزان پسماند و یا مشخصات آن
واحدهای تصفیه دوم روغن	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۲۰ درصد وزن روغن پایه تولیدی
واحدهای کلرالکالی با سل جیوه	پسماندهای جیوه ای خشک	حداکثر تا ۲.۵ درصد وزن کلر تولیدی
تولید روی به روش انحلال در اسید	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۴ برابر وزن روی تولیدی

ماده ۲۰- کلیه تولیدکنندگان، وارد کنندگان و توزیع کنندگان کالا و مواد باید مشخصات، مقدار و نحوه مدیریت پسماند ویژه خود را به شرح مندرج در اظهارنامه به سازمان و دستگاه ذی ربط ارایه نمایند. متخلفین از مفاد این ماده به مجازات‌های مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۲۱- پسماندهای دامپزشکی به عنوان پسماندهای ویژه کشاورزی مشمول ماده (۱۱) قانون می‌باشند.

ماده ۲۲- سازمان باید با رعایت ماده (۱۱) قانون، بر اساس کمیت و کیفیت پسماندهای ویژه صنعتی، محل‌های مناسب دفع آنها را مطالعه و به وزارتخانه های کشور و صنعت، معدن و تجارت پیشنهاد نماید.

ماده ۲۳- سازمان باید ضوابط زیست محیطی محل های دفع و دفن پسماندها اعم از ویژه و عادی را تعیین و به دستگاه های ذی ربط اعلام نماید.

ماده ۲۴- سازمان حسب مورد مرجع تشخیص حد تبدیل پسماند ویژه و عادی به یکدیگر بر اساس تعیین میزان و غلظت عامل خطرناک در پسماند می‌باشد.

ماده ۲۵- دستگاه های ذی ربط باید قبل از صدور مجوز محل دفن زباله ها و پسماندها نسبت به استعلام و اخذ تأییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تأثیرپذیری منابع آبی اقدام نماید.

ماده ۲۶- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید در شرح خدمات مشاوران تهیه کننده طرح های توسعه و عمران، اجرای تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون را منظور نماید.

ماده ۲۷- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید تا شش ماه پس از ابلاغ این آیین نامه، معیارها و ضوابط موضوع ماده (۵) قانون را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۸- مدیریت اجرایی پسماندها باید از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط (بطور ترجیحی بهداشت محیط و محیط زیست) استفاده نمایند.

ماده ۲۹- مراجع مسئول موضوع ماده (۷) قانون مدیریت پسماندها، به منظور کنترل انتشار آلودگی های ناشی از انتقال زباله ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تأمین کننده آب شرب، از دفع پسماندهای موجود در آبراهه ها، منابع آبی و مخازن پشت سدها جلوگیری نمایند.

ماده ۳۰- سوزاندن پسماند در محیط آزاد و یا در پسماند سوزهای غیر استاندارد و مغایر با ضوابط و شیوه نامه های مربوط، ممنوع است.

ماده ۳۱- تخلیه کنندگان پسماندهای ویژه در اماکن غیر مجاز و همچنین خودروهای تخلیه کننده پسماندهای ویژه حسب مورد، به حداکثر مجازات های تعیین شده در مواد (۱۶) و (۲۰) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲- سازمان باید تا یک سال پس از ابلاغ این آیین نامه، بانک اطلاعاتی جامع پسماندها را با همکاری دستگاه ها و مدیریت های اجرایی ذی ربط تهیه نماید.

ماده ۳۳- نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه، تابع آیین نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک (موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۸۷۰/ت/۲۹۰۲۹ هـ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ هیئت وزیران) و اصلاحیه های بعدی آن خواهد بود.

ماده ۳۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه می نمایند باید مفاد کنوانسیون بازل را رعایت نموده و اطلاعات لازم را در اختیار سازمان (مرجع ملی کنوانسیون بازل) قرار دهند. اشخاص حقیقی و حقوقی که مفاد کنوانسیون را رعایت نکنند یا اطلاعات نادرست به سازمان ارائه نمایند به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۵- زباله های دریایی و مصالح لایروبی دریایی تابع ضمیمه پنجم کنوانسیون MARPOL و کنوانسیون دفع مواد زاید در دریا بوده و کار گروه ملی باید در تدوین ضوابط و شیوه نامه های مربوط، مفاد کنوانسیون مزبور را لحاظ نماید.

ماده ۳۶- نیروهای نظامی و مأمورین سازمان، همچنین مأمورین وزارت کشور، شهرداری ها، دهیاری ها و بخشداری ها در صورتی که وظایف ضابطین قوه قضاییه را زیر نظر دادستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای قانون و آیین نامه و شیوه نامه های ناشی از آن در ردیف ضابطین قوه قضاییه قرار می گیرند. وزارتخانه های کشور و دادگستری باید زمینه های آموزش، تنظیم و تدوین شیوه نامه نحوه اقدام مأموران مذکور را فراهم آورند. مأمورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو باید نسبت به شناسایی، گزارش و پیگیری از تخلف های مرتبط با این قانون اقدام نمایند.

ماده ۳۷- دستگاه های مذکور در تبصره ماده (۶) قانون باید در اجرای تکالیف این تبصره، برنامه سالانه خود را تنظیم و اعتبارات لازم را پیش بینی تا در قانون بودجه گنجانده شود.

ماده ۳۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن آیین نامه را در لوایح بودجه پیش بینی نماید.

ماده ۳۹- دستگاه های مشمول ماده (۲۱) عبارتند از: وزارت کشور (بخشداری ها)، سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور (شهرداری ها و دهیاری ها)، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت راه و ترابری.